

המרכז לחקר פוליטיקה
וחברה אירופאית

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב המחלקה לפוליטיקה וממשל ומרכז המחקר סימון וייל ללימודים אירופיים עכשוויים – המרכז הלאומי למצוינות במחקר ובהוראת הלימודים האירופיים ע"ש ז'אן מונה שנה"ל תשע"ט 2018-2019

האיחוד האירופי: זהויות, אזרחות ולאומיות

187-1-002101 (סמטר א')

יום שני, 16:15-17:45 (בניין מס' ZZ חדר מס' ZZZ)
יום רביעי, 14:15-15:45 (בניין מס' ZZ חדר מס' ZZZ)
4 נקודות זכות

מרצה: פרופ' שרון פרדו

*****צילום או הקלטה בזמן השיעור: צילום או הקלטה בזמן השיעור, או במהלך מטלה אקדמית בזמן השיעור באמצעות מחשב נייד, טלפון נייד, iPad או כל מכשיר אחר אסורים בהחלט. צילום או הקלטה בזמן השיעור ייעשו בהתאם לאישור אישי ופרטני ממרצה הקורס בלבד.*****

שעות קבלה: בתיאום מראש יום שני 15:00-16:00, המחלקה לפוליטיקה וממשל, בנין מס' 72 (בנין הפקולטה למדעי הרוח והחברה ע"ש צוקר-גולדשטיין-גורן), קומה 6, חדר 659 (פרוודור פנימי)
טלפונים: משרד- 08-6428396
דואר אלקטרוני: pardos@bgu.ac.il

יעדי הקורס

מאז שאמנת פריז כוננה בשנת 1951 את קהילת הפחם והפלדה, החברות באיחוד האירופי הלכה והתרחבה משש מדינות מכוונות ל-28 מדינות חברות כיום, ובחודש מארס 2019, עם עזיבתה של הממלכה המאוחדת את האיחוד, יצטמצם מספר המדינות החברות בו ל-27 מדינות. גם הנושאים בהם מעורב האיחוד האירופי וסמכויותיו של האיחוד הלכו והתרחבו בתקופה זו: מאותן הדאגות המקוריות והבסיסיות לתעשיות הפחם והפלדה לנושאים רחבים וכלל יבשתיים. כיום האיחוד האירופי נמצא בלב ליבם של כמה מהמשברים והשינויים הדרמטיים ביותר המתחוללים בהיסטוריה של פרויקט האינטגרציה של היבשת האירופית. במילים אחרות, אירופה הולכת ומשתנה!

לתהליך השתנותה של היבשת האירופית יש השלכות משמעותיות על תושביה, אזרחיה, על המדינות המבקשות להתקבל לאיחוד האירופי ועל שכנותיו של האיחוד. הקורס יעמוד על הנושאים הללו ברמות השונות: ברמת אירופה של האזורים, ברמת הלאומים האירופיים, ברמת המדינות האירופיות (הרמה הלאומית), וברמת האיחוד האירופי עצמו (הרמה העל-לאומית). בעוד "אירופה" הולכת ומתהווה, הדאגה המרכזית כיום של הפוליטיקאים האירופיים ושל הציבור האירופי היא השאלה כיצד זהויות, ובמידה רבה גם ממשלות, מתפקדות ברמות השונות?

הקורס יבחן את השינויים המתחוללים על אירופה בנקודה ההיסטורית בה היא נמצאת, הן ברמה המוסדית והן בסוגיית פיתוחה של הזהות האירופית באיחוד המורחב: מדינת הלאום האירופית, אינטגרציה, זהות, ריבונות, הגירה, זכויות אדם, אזרחות, גלובליזציה, הרחבת האיחוד האירופי, ברקזיט ופרישה מהאיחוד האירופי ועוד. מבנה הקורס הוא כזה שנבחן שינויים באיחוד האירופי ברמות שונות. נתחיל עם שינויי העבר אשר מסבירים את ההווה, נבחן שינויים עכשוויים ברמות הלאומיות והתת-לאומיות, ונפנה להשלכות של השינויים הללו על אינדיבידואלים-אזרחים, אזרחי מדינות פורשות מהאיחוד, מהגרים, מבקשי מקלט מדיני ושכנים. עוד נבחן את שינויי מעמדו של הא"א בזירה הבינלאומית.

דרישות והרכב ציון הקורס

נוכחות – נוכחות חובה בלפחות 80% מסך כל מפגשי הקורס. לא תתאפשר חפיפת קורסים.
דיון ומצגת – חובה
דוחות קריאה – 5% – חובה
עבודת בית – 95% – חובה

דיון ומצגת

החל מהמפגש הרביעי משתתפי הקורס נדרשים לקיים מצגת ודיון אקדמי (20-15 דקות) בסוגיות רלבנטיות לנושאי הקורס ושאין נלמדות במסגרת המפגשים השוטפים לבחירתם (בתיאום ובאישור מרצה הקורס).

דוחות קריאה

במהלך הסמסטר משתתפי הקורס יתבקשו להגיש עד שלושה דוחות קריאה (בהיקף של שני עמודים) בנושאים שיקבעו על-ידי מרצה הקורס. דוחות הקריאה יוגשו באמצעות אתר הקורס וינוקדו בציון עובר (100) או נכשל (0).

עבודת בית מסכמת

משתתפי הקורס נדרשים להגיש עבודת בית בהיקף של כ-3,000 מילים (גופן Times New Roman, גודל 12, רווח שורה וחצי), בסוגיות שתימסרנה על-ידי מרצה הקורס בשבוע האחרון של הקורס.

העבודות תוגשנה בשני עותקים (עותק אלקטרוני באמצעות אתר הקורס) ועותק קשיח לתאו של מרצה הקורס במחלקה לפוליטיקה וממשל, בניין מס' 72, קומה 6, עד ליום ראשון 24 בפברואר 2019, בשעה 12:00.

מדדים להערכת עבודות אקדמיות במחלקה לפוליטיקה וממשל

מבוא	95-100	90-95	80-90	70-80	56-70	<56	לא רלוונטי
המבוא מציג באופן מרשים את הבעיה/שאלה, ואת הגישה התיאורטית.	המבוא מציג באופן ברור וממצה את הבעיה/שאלה, ואת הגישה התיאורטית.	המבוא מציג באופן ברור את הבעיה/שאלה, ואת הגישה התיאורטית.	המבוא מציג באופן ברור את הבעיה/שאלה, ואת הגישה התיאורטית.	השאלה/בעיה, אך אין הצגה ברורה של ההקשר התיאורטי.	המבוא מציג את נושא העבודה בצורה סבירה.	המבוא אינו ממשש הקדמה לעבודה.	
שאלה או מטרה ברורה	השאלה המחקרית או הבעיה הנידונה מוגדרות בהירות וחדות.	השאלה המחקרית או הבעיה מוגדרות בצורה טובה, אך יכולה להיות אי-בהירות קלה.	השאלה המחקרית או הבעיה מוגדרות בצורה טובה, אך יכולה להיות אי-בהירות וטעויות קלות.	השאלה המחקרית או הבעיה מוגדרות בצורה טובה, אך יכולה להיות אי-בהירות וטעויות קלות.	הגדרת השאלה המחקרית המשגה לוקה בחסר.	אין הגדרה ברורה של שאלה מחקרית או בעיה.	
מבנה כללי	המבנה קוהרנטי, הארכיטקטורה הפנימית בעלת הגיון, ללא "קפיצות" בזרימת העבודה.	המבנה קוהרנטי, הארכיטקטורה הפנימית בעלת הגיון, "קפיצות" מעטות בזרימת העבודה.	המבנה קוהרנטי, ישנן מספר "קפיצות" בזרימת העבודה.	ניתן לזהות את מבנה העבודה אך ישנן ליקויים בקוהרנטיות הפנימית שלו.	העבודה אינה מאורגנת בצורה טובה, אך לא עד כדי שלא ניתן להבין את הטענות.	העבודה אינה מאורגנת כך שלא ניתן להבין את כוונתה.	
שימוש נכון בתיאוריה	העבודה מעידה על הבנה עמוקה של התיאוריות הרלבנטיות ויכולת לזהות את יתרונותיהן ומגבלותיהן של אותן תיאוריות.	העבודה מעידה על הבנה טובה של התיאוריות הרלבנטיות.	העבודה מעידה על הבנה טובה של התיאוריות הרלבנטיות אם כי קיימות טעויות קטנות.	העבודה מעידה על הבנה של התיאוריות הרלבנטיות אם כי קיימות טעויות.	הבנה בסיסית מאוד של התיאוריות.	העבודה אינה מעידה על הבנת שדה התיאוריה.	
הדגרה במושגים המרכזיים/הבנה של הספרות בתחום	המושגים מוגדרים במהירות וחדות והשימוש בהם קולע.	המושגים מוגדרים ברוב המקרים שימוש נכון במושגים.	רוב המושגים מוגדרים בבהירות, ברוב המקרים שימוש נכון.	רוב המושגים מוגדרים נכון, אך השימוש בהם מגלה ליקויים בהבנתם.	רק חלק מהמושגים מוגדרים נכון, והשימוש בחלק מהם אינו נכון.	אין הגדרה נכונה של מושגים והשימוש בהם מובלב.	
איכות הניתוח וההנמקה	ניתוח והנמקה קוהרנטיים, הגיוניים.	באופן כללי ניתוח והנמקה קוהרנטיים, רלוונטיים, הגיוניים.	יש בניתוח או באופן ההנמקה "קפיצות" לגיות או טיעונים לא רלוונטיים.	אמנם יש מספר טיעונים רלוונטיים, יש טענות שאינן משתלבות עם ההגיון הפנימי של העבודה.	בחלקים משמעותיים הניתוח נראה כלא רלוונטי או חסר קוהרנטיות.	הנמקה וניתוח לא רלוונטיים, חסרי קוהרנטיות או הגיון פנימיים.	

מקורות	שימוש מקורי בתיאוריה, שאלה או הצגת בעיה מזווית חדשה	העבודה מעלה סוגיות או זוויות חדשות בניסוח השאלה ו/או בעיה ובהתמודדות איתה	העבודה עושה שימוש מקורי בשילוב המקורות	יש ניסיון למקורות, אך העבודה אינה מצליחה לבסס טענות מקורות אלו	העבודה אינה מקורית אך משלבת בין מספר סביר של מקורות	עבודה שכולה מבוססת על שילוב בין מספר מצומצם של מקורות קיימות
תקפות המסקנות	המסקנות הן ראויות, חדות, מנוסחות בבהירות ומתאימות למשא הנידון.	המסקנות על מתקבלות על הדעת, מנוסחות בבהירות ומתאימות לנושא הנידון.	המסקנות מתקבלות על הדעת ומתאימות לנושא הנידון.	רוב המסקנות מתקבלות על הדעת, אך חלקן מוטעות או אינן מתאימות למשא.	מספר מסכנות רלוונטיות מוטעות או שאינן רלוונטיות.	המסקנות אינן רלוונטיות.
סגנון	כתיבה מדויקת, בהירה ואלגנטית, תוך שימוש נכון בשפה האקדמית.	כתיבה בהירה, תוך שימוש לרוב נכון בשפה האקדמית.	כתיבה בהירה, לרוב, השימוש בשפה האקדמית לא תמיד נכון.	כתיבה בהירה, אך עם קטעים בהם הסגנון דל או מסורבל.	סגנון מסורבל, תחביר לא טוב.	סגנון דל, טעויות דקדוקיות ושל תחביר.
הערות שוליים, ביבליוגרפיה	השימוש בהערות שוליים ברמה מקצועית, ביבליוגרפיה רחבה.	השימוש בהערות שוליים, ביבליוגרפיה רחבה.	מספר טעויות ברשימת המקורות או בשימוש בהערות שוליים או חסרים בביבליוגרפיה.	טעויות משמעותיות בציטוטים, או שאינה מספיקה.	טעויות משמעותיות בשימוש בביבליוגרפיה ורשימת מקורות מצומצמת.	אין הקפדה על כללי הציטוט, רשימה ביבליוגרפית דלה.

פרשיות לימודים על-פי מועדים טנטיביים

להלן פרשיות הלימודים ורשימה ביבליוגרפית.

ס – העתק הספר/מאמר/פרק נסרק/הועלה לאתר הקורס

2018 באוקטובר 15, 17

אירופה המשתנה

קריאה

▣ Nugent, N. *The Government and Politics of the European Union* (8th edn Houndmills: Palgrave Macmillan, 2017), Part 3.

עיון

ס בר-נביא א. (2009) 'חזרה לפוליטיקה – על המדינה, הריבונות והמדינה הריבונית' בספרו של א. רחום (עורך) *חזרה לפוליטיקה. המדינה המודרנית, לאומיות וריבונות* (ירושלים: מרכז זלמן שזר לתולדות ישראל), עמ' 21-30.

2018 באוקטובר 22, 24, 29

"אירופה" והזהות האירופית

קריאה

▣ Smith, A.D. "National Identity and the Idea of European Unity" *International Affairs* Vol. 68, No. 1. (January, 1992), pp. 55-76.

▣ Nederveen Pieterse, J. (1994) 'Unpacking the West: How European is Europe?' in A. Rattansi and S. Westwood (eds.) *Racism, Modernity, Identity: On the Western Front* (Cambridge: Polity Press), pp. 129-149.

עיון

▣ Thatcher, M. (1988) *Speech to the College of Europe ("The Bruges Speech")*.

▣ Leo Tindemans Report 1975.

▣ Adonnino Reports 1985, Report from the ad hoc Committee on a People's Europe.

ס אנדרסון, ב. (1991) קהילות מדומיינות. הגיגים על מקורות הלאומיות ועל התפשטותה (רמת אביב: האוניברסיטה הפתוחה, 2000), ע"מ 31-38.

▣ Calleo, D. (1995) 'Reflections on the Idea of the Nation-State' in C.A. Kupchan (ed.) *Nationalism and Nationalities in the New Europe* (Ithaca, NY: Cornell University Press), pp. 15-36.

▣ Judt, T. (1999) 'Is there a Belgium' *New York Review of Books* 46 (19).

▣ Habermas, J. (1998) 'The European Nation-State: On the Past and Future of Sovereignty and Citizenship' in C. Cronin and P. De Greiff (eds.) *The Inclusion of the Other: Studies in Political Theory* (Boston: MIT Press).

▣ Miliward, A.S. *The European Rescue of the Nation-State* (Ewing: University of California Press, 1992), pp. 1-20, 21-45.

▣ Péteri, G. (2000) 'Between Empire and Nation-State: Comments on the Pathology of State Formation in Eastern Europe during the 'Short Twentieth Century'', *Contemporary European History*, 9 (3), pp. 367-384.

▣ Peeters, P. (2007) 'Multinational Federations: Reflections on the Belgian Federal State' in M. Burgess and J. Pinder (eds.) *Multinational Federations* (London: Routledge 2007), pp. 31-49.

▣ Jáuregui, P. (1999) 'National Pride and the Meaning of Europe: A Comparative Study of Britain and Spain' in D. Smith and S. Wright (eds.) *Whose Europe? The Turn Towards Democracy* (Oxford: Blackwell), pp. 256-287.

▣ Mudde, C. *Populist Radical Right Parties in Europe* (Cambridge: Cambridge University Press 2007), pp. 158-183; 277-292.

▣ Seton-Watson, H. *Nations and States: An Enquiry into the Origins of Nations and the Politics of Nationalism*. (London: Methuen, 1977), pp. 1-12; 463-483.

ס ווקר, ק. (1999) 'לאום הוא לאום, הוא מדינה, הוא קבוצה אתנית, הוא ...' בספרו של ש. סנדלר מושגי יסוד ביחסים בין-לאומיים. מדינת-הלאום (תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה), ע"מ 127-151.

עינו

Smith, A.D. *Nationalism and Modernism: A Critical Survey of Recent Theories of Nations and Nationalism* (London: Routledge 1998), pp. 188 – ואילך.

▣ Brubaker, R. *Nationalism Reframed: Nationhood and the National Question in the New Europe* (Cambridge: Cambridge University Press, 1996).

▣ Touval, S. *Mediation in the Yugoslav Wars. The Critical Years 1990-95* (Houndmills: Palgrave Macmillan, 2002), pp 1-13; 39-47.

ס חוות הדעת של בית הדין הבינלאומי בעניין קוסובו

<http://www.icj->

[cij.org/docket/index.php?p1=3&p2=4&k=21&case=141&code=kos&p3=4&PHPS](http://www.icj-cij.org/docket/index.php?p1=3&p2=4&k=21&case=141&code=kos&p3=4&PHPS)
ESSID=ebd0884b190d33f901891ccdf0272744

ס אנדרסון ב (1991) קהילות מדומיינות. הגיגים על מקורות הלאומיות ועל התפשטותה (רמת אביב: האוניברסיטה הפתוחה, 2000), ע"מ 69-79; 174-190.

26 בנובמבר 2018

צפייה בסרט "חירט וילדרס: האיש המסוכן ביותר באירופה?" (Geert Wilders: Europe's Most Dangerous Man), 2017, ?Geert Wilders: Europe's most dangerous man

מנהיג ימין קיצוני – הסרט (חירט ויילדרס - זעם והערצה) חלק קוראים לו גזען, אחרים מעריצים אותו. כיצד הפך הפוליטיקאי ההולנדי חירט וילדרס לנערץ כל כך? וילדרס מייצר דיון, ויכוח, זעם והערצה בכל מקום אליו הוא מגיע.
במאים: יוסט ואן דר ואלקף מאגס גאבאן
שחקנים: יוסט ואן דר ואלק, מאגס גאבאן

28 בנובמבר, 3, 5 בדצמבר 2018

האזרחות האירופית?

קריאה

▣ Marshall, T.H. (1992) 'Citizenship and social class' in T.H. Marshall and T. Bottomore *Citizenship and Social Class* (London: Pluto Press), pp. 3-51.

▣ Habermas, J. 'Citizenship and National Identity' in B. van Steenberg (ed.) *The Condition of Citizenship* (London: Sage, 1994), pp. 20-35.

▣ Kochenov, D 'EU Citizenship without Duties', 20 (4) *European Law Journal* (2014), 482-498.

▣ Charter of Fundamental Rights of the European Union, Articles 39-46.

עיון

▣ Strumia, F. (2009) 'European Citizenship: Mobile Nationals, Immobile Aliens, and Random Europeans' in M.S. Greve and M Zöller *Citizenship in America and Europe. Beyond the Nation-State?* (Washington: The AEI Press), pp. 45-70.

▣ Goudappel, F. *The Effects of EU Citizenship. Economic, Social and Political Rights in a Time of Constitutional Change* (TMC Asser Press: The Hague, 2010), pp 19-34.

▣ Shore, C 'Whither European Citizenship? Eros and Civilizations Revisited', 7 (1) *European Journal of Social Theory* (2004), 27-44.

▣ Barbalet, J.M. *Citizenship* (Buckingham: Open University Press, 1988).

▣ La Torre, M. (2010) 'Citizenship and European Democracy: European Constitution and the Treaty of Lisbon' in P. Birkinshaw and M. Varney (eds.) *The European Union Legal Order after Lisbon* (Alpena an den Rijn: Wolters Kluwer), pp. 197-212. (יש להתמקד 201-209 בעמודים).

10 בדצמבר 2018

צפייה בסרט "עלי: פחד אוכל את הנשמה" (Ali: Fear Eats the Soul), 1974

סרט דרמה המספר את סיפורם של עלי, עובד זר ממרוקו, ושל אמי, מנקה גרמניה בגרמניה של מחצית שנות ה-70 של המאה העשרים.
במאי: ריינר ורנר פאסבינדר
שחקנים: בריגיטה מירה, אל הדי בן סאלם

*לימוד עצמי

אזורים באירופה ואירופה של האזורים

קריאה

▣ Paasi, A. (2009) 'Regions and Regional Dynamics' in C Rumford (ed.) *The SAGE Handbook of European Studies* (London: SAGE Publications Ltd), pp. 464-484.

▣ Forsyth, M. (2007) 'Federalism, Nationality, Statehood: The Problem of the European Union' in M. Burgess and J. Pinder (eds.) *Multinational Federations* (London: Routledge), pp. 150-179.

עינו

▣ Luelmo, J. del Rio, and Williams, A. (1999) 'Regionalism in Iberia' in P. Wagstaff (ed.) *Regionalism in the European Union* (Exeter: Intellect), pp. 167-187.

▣ Keating, M. (1998) 'Is there a Regional Level of Government in Europe?' in P. Le Galés and C. Lequense (eds.) *Regions in Europe* (London: Routledge), pp. 11-29.

▣ Gunther, R. and Monter, J.R. *The Politics of Spain* (Cambridge: Cambridge University Press), pp 71-96.

▣ Cole, A. *Governing and Governance in France* (Cambridge: Cambridge University Press), pp. 52-86.

▣ Moreno, L. (2007) 'Federalization in Multinational Spain' in M. Burgess and J. Pinder (eds.) *Multinational Federations* (London: Routledge), pp. 86-107.

2018 בדצמבר 19, 17, 12

הגירה ומקלט מדיני באירופה

קריאה

▣ Hansen, R 'Migration to Europe since 1945: Its History and Its Lessons', 74 (s1) *The Political Quarterly* (2004), 25-38.

▣ Goodhart, D. (2004) "Too Diverse?" *Prospect*, 95 (20 February).

▣ Düvell, F. (2009) 'Migration, Minorities and Marginality: New Directions in Europe Migration Research' in C. Rumford (ed.) *The SAGE Handbook of European Studies* (London: SAGE Publications Ltd), pp. 328-346.

עינו

▣ Hansen, R. (2007) 'Public Policies of Europe: Migration Policy' in C. Hay and A. Menon (eds.) *European Politics* (Oxford: Oxford University Press), pp. 329-345.

▣ Buruma, I. *Murder in Amsterdam: The Death of Theo van Gogh and the Limits of Tolerance* (London: Penguin Press 2006).

2018 בדצמבר 24

צפייה בסרט "הפלישה ללמפדוזה" (The Invasion of Lampedusa), BBC 2011

הסרט בוחן כיצד משבר באי קטן במרכזו של הים התיכון משנה את פניה של ההגירה לאירופה. באביב 2011, במהלכו של "האביב הערבי", התמודד האי האיטלקי למפדוזה, הנמצא 70 מיילים בלבד מחופי צפון אפריקה, עם כלמעלה מ-40,000 מהגרים מתוניסיה ומלוב. במאי: אולי למברט

2018, 31 בדצמבר

מדינות הלאום האירופיות: מוסדות ואינטגרציה

קריאה

▣ Nugent, N. *The Government and Politics of the European Union* (8th edn Houndmills: Palgrave Macmillan, 2017), Part 3.

עיון

ס שרביט, ד. (2009) 'בין הפטיש הגלובלי לסדן הרב תרבותי - על הריבונות ומדינת הלאום באיחוד האירופי' בספרו של א. רחום (עורך) *חזרה לפוליטיקה. המדינה המודרנית, לאומיות וריבונות* (ירושלים: מרכז זלמן שזר לתולדות ישראל), עמ' 153-176.

▣ Verhofstadt, G. *The United States of Europe* (London: The Federal Trust, 2006).

2 בינואר 2019

מדינות הלאום האירופיות והגלובליזציה

עיון

Wallerstien, I. *The Capitalist World Economy* (Cambridge: Cambridge University Press, 1979).

Ohmae, K. *The End of the Nation State: The Rise of Regional Economies* (London: Harper Collins Publishers, 1996).

7 בינואר 2019

הברקזיט ומקורותיו

עיון

Vasilopoulou, S. 'UK Euroscepticism and the Brexit Referendum,' 87 (2) *The Political Quarterly* (2016), 219-227.

9 בינואר 2019

מדיניות החוץ האירופית כלפי הסכסוך הישראלי-ערבי ככלי לבניית הזהות האירופית

קריאה

▣ Gordon, N. and Pardo, S. 'Normative Power Europe Meets the Israeli-Palestinian Conflict,' 13 (3) *Asia-Europe Journal* (2015), 265-274.

▣ Seikaly, S. and Ajl, M. (2014) 'Of Europe: Zionism and the Jewish Other' in A. Czajka, and B. Isyar (eds.) *Europe After Derrida: Crisis and Potentiality* (Edinburgh: Edinburgh University Press), pp. 120-133.

112

▣ Gordon, N. and Pardo, S. 'Normative Power Europe and the Power of the Local', 53 (2) *Journal of Common Market Studies* (2015), 416-427.

▣ Pardo, S. *Normative Power Europe Meets Israel: Perceptions and Realities* (Lanham: Lexington Books), pp. xv-19, 39-54, 99-102.